

Η έκθεση **“Στη Θεσπρωτία με τον Edward Lear”** έχει ως στόχο να παρουσιάσει στο κοινό το σχετικά άγνωστο έργο του Άγγλου ζωγράφου, ποιητή και περιηγητή Edward Lear για τον ευρύτερο θεσπρωτικό χώρο, από την Πάργα έως το Βουθρωτό και από τους Φιλιάτες έως τη Δωδώνη, τον οποίο εκείνος περιηγήθηκε στα 1849, 1856 και 1857.

Στο σύνολο των γνωστών, μέχρι σήμερα, έργων του Lear για την περιοχή συγκαταλέγονται περισσότερα από σαράντα (40) σχέδια, υδατογραφίες, λιθογραφίες και ελαιογραφίες, που απεικονίζουν με φωτογραφική λεπτομέρεια και ποιητική διάθεση τους τόπους που τόσο πολύ μάγεψαν τον ευαίσθητο βικτωριανό καλλιτέχνη. Μοναδικές απεικονίσεις της Παραμυθιάς, του Σουλίου, των Φιλιατών, του Μαργαριτίου, της Πάργας, τοπίων δίπλα στον Καλαμά, τον Αχέροντα και τον Παύλα, αλλά και κατοίκων με φορεσίες της εποχής, μας μεταφέρουν πίσω στον χρόνο προσφέροντας, σαν ένα περιηγητικό αφήγημα, πολύτιμες πληροφορίες για μια Θεσπρωτία που χάθηκε για πάντα.

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΥΠΠΟΑ/Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
Κέντρο Ιστορικών Μελετών Θεσπρωτίας

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

Γενική επιμέλεια - Συντονισμός: Γεώργιος Ρήγιнос, αρχαιολόγος
Σχεδιασμός - Κείμενα - Δημιουργικό: Αντωνία Τζωρτζάτου, αρχαιολόγος - Θεοδώρα Λάζου, ιστορικός

Γραφιστική επεξεργασία: Θεοδώρα Λάζου, ιστορικός
Μεταφράσεις: Αντωνία Τζωρτζάτου, αρχαιολόγος - Μαρίνα Γαλανοπούλου, μεταφράστρια
Διοικητική και Οικονομική υποστήριξη: Κωνσταντίνος Μπίκας - Γεωργία Βασιλείου, διοικητικοί υπάλληλοι - Άννα Μηνά, λογίστρια
Τεχνική υποστήριξη: Καλλιόπη Κουτσοτόλη, πολιτικός μηχανικός - Γλυκερία Φάτσιου, αρχαιολόγος - Κωνσταντίνος Μάρκου, εργατοτεχνίτης

Κέντρο Ιστορικών Μελετών Θεσπρωτίας

Επιστημονική έρευνα - Κείμενα: Μιχάλης Πασιάκος, πρόεδρος Κ.Ι.ΜΕ.ΘΕ

Με την ευγενική συνδρομή:

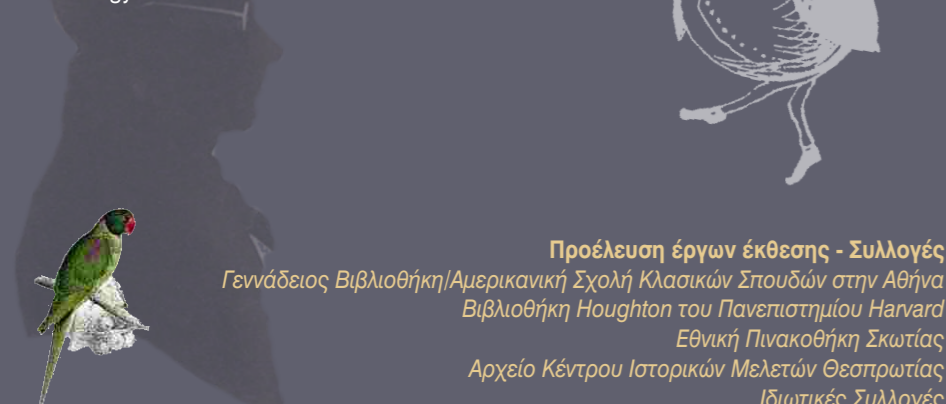
Γεννάδειος Βιβλιοθήκη/Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα
Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο
Ίδρυμα Ακτία Νικόπολις
Δρ. Φανή-Μαρία Τσιγκάκου

Με την οικονομική υποστήριξη:

Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας
Δήμος Σουλίου

Υποστήριξη Επικοινωνίας:

archaeology & arts

Προέλευση έργων έκθεσης - Συλλογές

Γεννάδειος Βιβλιοθήκη/Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα
Βιβλιοθήκη Houghton του Πανεπιστημίου Harvard
Εθνική Πινακοθήκη Σκωτίας
Αρχείο Κέντρου Ιστορικών Μελετών Θεσπρωτίας
Ιδιωτικές Συλλογές

Edward Lear (1812 - 1888)

Ο ζωγράφος της “ποιητικής τοπιογραφίας”

Αν και ευρύτερα γνωστός για τα σκωπτικά του κείμενα, ο Edward Lear ή Εδοάρδος Λύαρ, όπως ο ίδιος συχνά υπέγραφε τις επιστολές του, υπήρξε μία πολυσιδής προσωπικότητα: ευφυής στιχουργός, συγγραφέας και μουσικός, ανήσυχος περιηγητής αλλά και ένας από τους παραγωγικότερους Άγγλους τοπιογράφους του 19^{ου} αιώνα.

Ως άνθρωπος ιδιόμορφος και μοναχικός, με μία ιδιαίτερη ψυχосύνθεση, στη διαμόρφωση της οποίας συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό τα σημαντικά ψυχοσωματικά προβλήματα υγείας που τον ταλάνιζαν από την παιδική του ηλικία, αναζήτησε τη λύτρωση στη φυγή, ζώντας για πολλά χρόνια μακριά από την πατρίδα του και επιζητώντας την απομόνωση στις ταξιδιωτικές περιπλανήσεις.

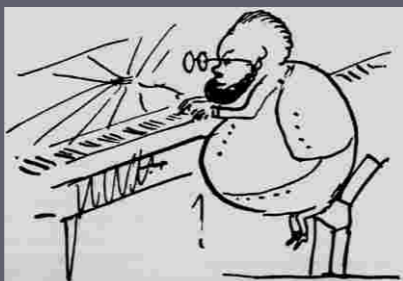
Σημαντικότεροι προορισμοί των ταξιδιών του υπήρξαν οι χώρες της Μεσογείου που συνδύαζαν το θερμό κλίμα με ένα εξαιρετικό παρθένο τοπίο, το οποίο λάτρευε και αποτύπωνε λιτά με ευαίσθητες χρωματικές αρμονίες αλλά και με φωτογραφική ακρίβεια στα χιλιάδες σχέδια και υδατογραφίες του. Η Ιταλία, η Ελλάδα, η Παλαιστίνη, η Συρία, η Αίγυπτος, η Μάλτα, η Τουρκία αλλά και η Ινδία, όταν πια είχε συμπληρώσει τα εξήντα του χρόνια, αποτέλεσαν μερικούς από τους σταθμούς των πολυάριθμων περιπλανήσεών του. Η Κέρκυρα υπήρξε για χρόνια το προσωπικό του καταφύγιο, περνώντας εκεί μερικές από τις ευτυχέστερες περιόδους της ζωής του, ενώ σε ηλικία εξήντα τριών χρονών περιόρισε τα ταξίδια του και εγκαταστάθηκε σχεδόν μόνιμα στο San Remo της Ιταλίας.

Αναζητώντας νέα θέματα για έργα που θα προσέλκυαν την αριστοκρατική πελατεία του, το 1848 σχεδιάζει με μεγάλο ενθουσιασμό το πρώτο του ταξίδι στην Ελλάδα που τόσο είχε υμνήσει ο πολυαγαπημένος του Λόρδος Μπάουρον.

Προσωπογραφία του Edward Lear σε ηλικία εννέα ετών, από την αδελφή του Ann

Από την ηλικία των τεσσάρων ετών την ανατροφή του Edward ανέλαβε αποκλειστικά η μεγαλύτερη αδελφή του Ann εξαιτίας οικογενειακών δυσχερειών και της αδυναμίας της μητέρας του να τον φροντίσει. Η Ann βοήθησε τον Lear να αντιμετωπίσει τα προβλήματα υγείας του (επιληψία, άσθμα, βρογχίτιδα) και τις ψυχοσωματικές του διαταραχές και τον παρότρυνε να ξεδιπλώσει τα πλούσια ταλέντα του. Καλλιτεχνική φύση και η ίδια, τον έμαθε να ζωγραφίζει λουλούδια, πεταλούδες και πτηνά.

Ο Lear στο πιάνο: Σκίτσο του Lear από επιστολή του στην Evelyn Baring

Για τον Lear ο αυτοσαρκασμός και η εξωτερική ευση ήταν ο τρόπος για να ξεπεράσει το μόνιμο βάσανο που του προκαλούσαν τα σωματικά του ελαττώματα. Η μεγάλη μύτη, τα μυωπικά γυαλιά, τα δυσανάλογα μακριά πόδια και η τάση του προς την παχυσαρκία ήταν στοιχεία που διακωμώδησε στις αμέτρητες γελοιογραφίες του εαυτού του αλλά και στα σκίτσάκια που συνόδευαν τους σκωπτικούς στίχους τους.

Λιθογραφίες του Edward Lear από το λεύκωμά του “Illustrations of the Family of Psittacidae, or Parrots”, London 1832

Έφηβος ακόμη ο Lear ξεκινά την καλλιτεχνική και επαγγελματική του σταδιοδρομία ως σχεδιαστής φυσικής ιστορίας για βιοποριστικούς λόγους. Οι πολυάριθμες σπουδές πτηνών και ζώων ανέδειξαν τις ικανότητες του Lear στη λεπτομερή παρατήρηση και τη σχεδιαστική ακρίβεια και καλλιέργησαν την πειθαρχία του στην ακριβή απόδοση σχήματος και υφής, εφόδια που αξιοποίησε στο έπακρο στις μετέπειτα τοπιογραφίες του.

Σύντομα, λόγω της μειωμένης όρασης και των άλλων προβλημάτων υγείας, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το έργο της φυσικής απεικόνισης των ζώων, που απαιτούσε ιδιαίτερη λεπτομερή εργασία και το υγρό κλίμα της Αγγλίας. Το 1837 αναχώρησε για την Ιταλία, γεγονός το οποίο καθόρισε τη μετέπειτα καλλιτεχνική του διαδρομή.

Τισπυδαίο να γνωρίζεις τον κύριο Λήρ!
Που συνέγραψε τόσα βιβλία εκτενή!
Αρκετοί λεν πως είναι μυστήριος ανήρ,
Πλην ολίγοι τον βρίσκουν σχεδόν συμπαθή.

Το μυαλό του είναι πλήρες ψυχράς λογικής,
Και η μύτη του είν' ιδιαιζόντως χοντρή,
Είναι κάτοχος όψεως πικράς και κακής,
Και γενειάδος που μοιάζει περούκα σγουρή.

Edward Lear (μετάφραση: Νίκος Σταμπάκης)

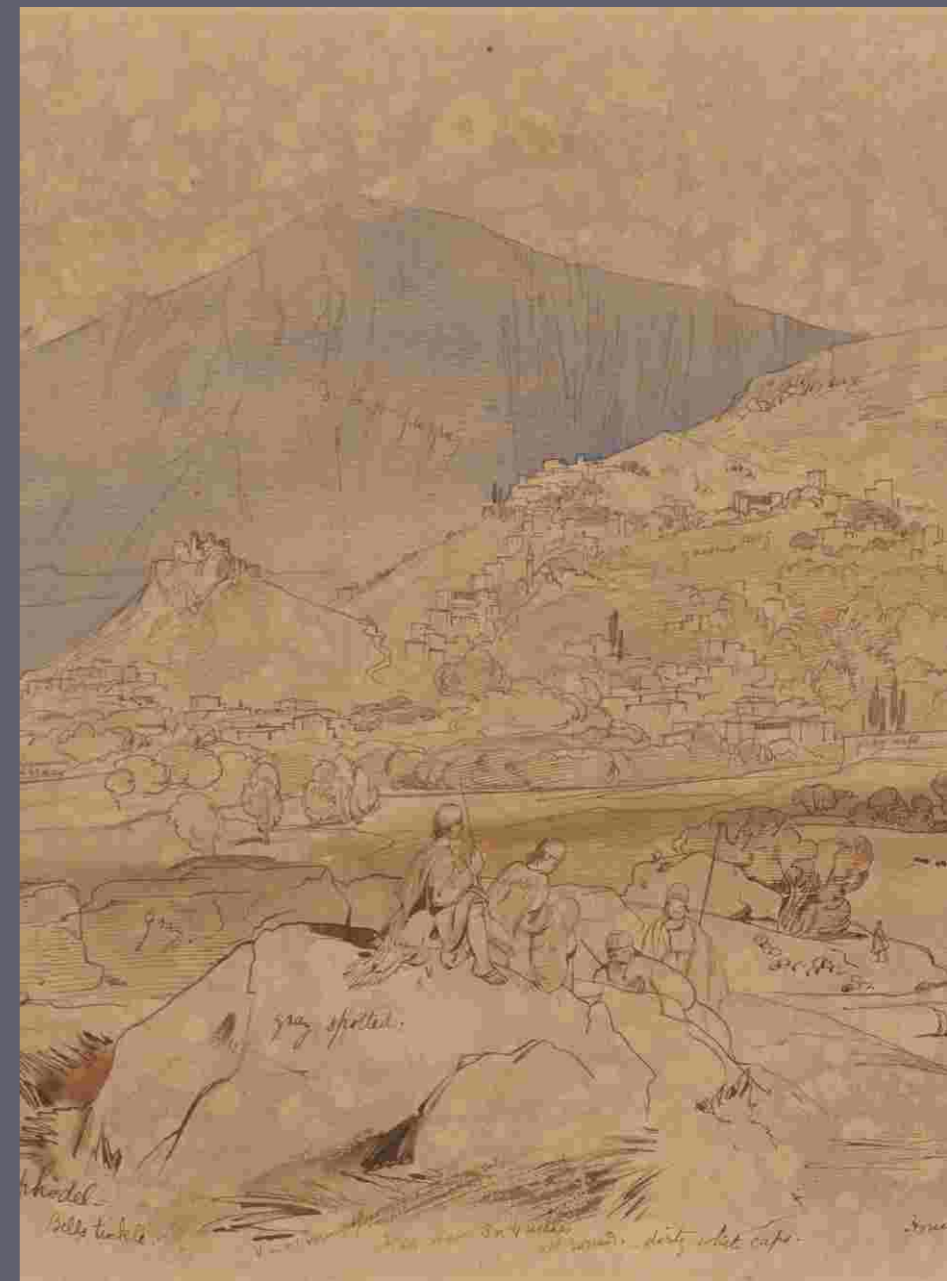
Ο Lear, όπως ο ίδιος αναφέρει στα χειρόγρατά του, θέτει ως βασική προτεραιότητα αυτής της επίσκεψης την αυθεντική αποτύπωση του ελληνικού φυσικού τοπίου με “...τις πανοραμικές μα έξοχες μέσα στην απλότητά τους κυματιστές λοφοσειρές...”, που όλοι οι προηγούμενοι ομότεχνοί του θυσίασαν για μία φανταστική και αρχαιοπληκτη απόδοση του ελλαδικού χώρου επηρεασμένοι από κλασικά και ρομαντικά πρότυπα.

Τα ταξίδια του Lear μας κληροδότησαν εκατοντάδες τοπία της ελληνικής γης και μοναδικές ρωπογραφικές σκηνές, αναρίθμητες χειρόγραφες σημειώσεις, πολλές επιστολές και λεπτομερέστερα ημερολογιακά κείμενα που καταγράφουν με μοναδική ενάργεια τις εντυπώσεις από τα μέρη που εκείνος περιηγήθηκε. Το σύνολο του έργου του μαρτυρά την ειλικρινή πρόθεση του Lear για μία “αντισυμβατική” και χωρίς προκαταλήψεις ερμηνεία της ελληνικής πραγματικότητας, πέρα από τα στενά γεωγραφικά όρια του νεοσύστατου τότε ελληνικού κράτους. Επιπλέον αποτελεί σημαντικό υλικό αναφοράς για τόπους, μνημεία, έθιμα και παραδόσεις πριν αυτά αλλάξουν δραματικά στο πέρασμα του χρόνου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Περιοδική Έκθεση

Στη Θεσπρωτία με τον Edward Lear

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ

14 Νοεμβρίου 2014 - 11 Ιανουαρίου 2015

Από όλα τα τμήματα της “Ευρωπαϊκής Τουρκίας” που επισκέφθηκε ο Lear στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, η Ήπειρος και η νότια Αλβανία άσκησαν εξ αρχής μία ιδιαίτερη γοητεία στον καλλιτέχνη, προσφέροντάς του άφθονες αφορμές για έμπνευση. “Εδώ βρίσκεται κανείς τους απλούς και όμορφους ορεινούς σχηματισμούς του ελληνικού τοπίου, τόσο τέλειους στο περίγραμμα και τις αναλογίες, τη λίμνη, το ποτάμι και τη μεγάλη πεδιάδα. Επιπλέον τη γοητεία της αρχαιεκτονικής, το γραφικό τζαμί, τον μιναρέ, το φρούριο και το σεράι, στοιχεία που δεν υπάρχουν στη σύγχρονη Ελλάδα... Ορεινές διαβάσεις όπως αυτές που συναντάς στην Ελβετία, βαθείς κόλπους και γαλάζιες θάλασσες με λαμπερά, ήρεμα νησάκια που ακουμπούν στον ορίζοντα, βοσκοτόπια και καταπράσινους λόφους, μοναστήρια και χωριά, κατάσπαρτες από ελαιώνες πλαγιές, χιονισμένες βουνοκορφές και, μέσα σε όλα αυτά, μία μεγάλη ποικιλία από ενδυμασίες και εικονογραφικά συμβάντα που ζαλίζουν και τέρπουν τον καλλιτέχνη σε κάθε του βήμα...” γράφει ο ίδιος εκθειάζοντας μερικά από τα μοναδικά χαρακτηριστικά αυτού του τόπου.

Τον Σεπτέμβριο του 1848, επιστρέφοντας από την Κωνσταντινούπολη στην Κέρκυρα μέσω Θεσσαλονίκης, ο Lear πραγματοποίησε ένα παράτολμο οδοιπορικό στο βόρειο τμήμα της Αλβανίας, κάνοντας ένα σύντομο πέρασμα από τα Ιωάννινα, την Πρέβεζα και την Άρτα.

Την άνοιξη του επόμενου χρόνου, μετά από μία ευχάριστη περιπλάνηση στην Πελοπόννησο, ο Lear επιχειρεί το δεύτερο μεγάλο ταξίδι του στην Ήπειρο και φιλοτεχνεί δεκάδες σχέδια από τόπους που τον συγκίνησαν: Πρέβεζα, Άρτα, Λάκκα Σουλίου, ενδοχώρα και παράλια Θεσπρωτίας, Ιωάννινα.

Τα επόμενα χρόνια, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Κέρκυρα, ο Lear δεν έχανε ευκαιρία για σύντομες εξορμήσεις στις απέναντι ηπειρωτικές ακτές. Μία από τις παραγωγικότερες περιηγήσεις του ήταν αυτή της άνοιξης του 1857, κατά τη διάρκεια της οποίας επισκέφθηκε τη νότια Αλβανία, τα Ιωάννινα, τη Λαψίστα, τα Ζαγοροχώρια και την Κόνιτσα.

Ημερολόγια ενός τοπιογράφου

Τις εντυπώσεις από τις πρώτες περιοδείες του στην **Αλβανία**, την **Ήπειρο**, τη **Θεσσαλία** και τη **Μακεδονία** (1848-1849) δημοσίευσε ο Lear με τον τίτλο *Journals of a landscape painter in Albania, &c.* [Ημερολόγια ενός τοπιογράφου στην Αλβανία κλπ.]. Η έκδοση, που κυκλοφόρησε με μεγάλη επιτυχία το 1851, πέρα από ευχάριστο ανάγνωσμα αποτελούσε και ένα είδος ταξιδιωτικού οδηγού για όσους θα έπαιρναν το ρίσκο να πραγματοποιήσουν ένα ανάλογο οδοιπορικό.

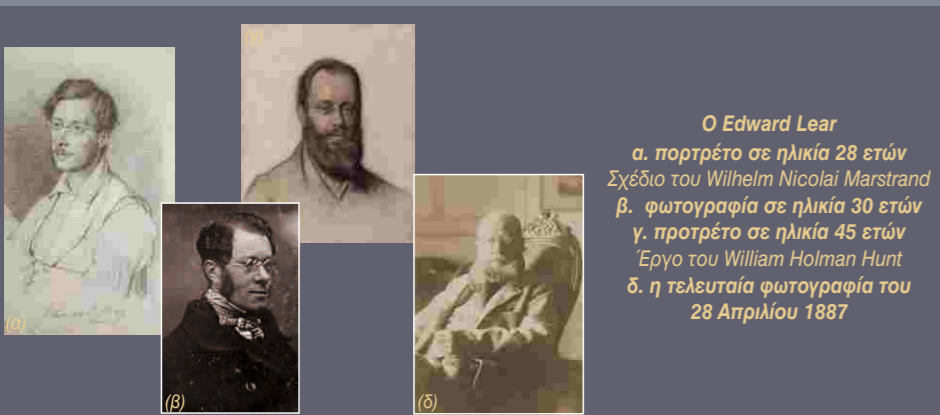
Το λεύκωμα είναι εικονογραφημένο με είκοσι χρωμολιθογραφίες (λιθοτίντες) που επιμελήθηκε ο ίδιος ο Lear. Μεταξύ των έργων, θέματα ηπειρωτικού ενδιαφέροντος είναι τα *Ιωάννινα*, το *Σούλι*, η *Πάργα*, η *Άρτα* και η *Νικόπολη*.

Πρέβεζα 1849

Άρτα 1849

Ιωάννινα 1849

Ο Edward Lear

α. πορτρέτο σε ηλικία 28 ετών
 β. φωτογραφία σε ηλικία 30 ετών
 γ. προτρέτο σε ηλικία 45 ετών
 Έργο του William Holman Hunt
 δ. η τελευταία φωτογραφία του 28 Απριλίου 1887

Δεν υπάρχει, ίσως, ανθολογία του έργου του Edward Lear που να μην περιλαμβάνει μια άποψη του Σουλίου ή της Πάργας, δύο περιοχές που ο ίδιος λάτρευε. Και δεν θα ήταν υπερβολή η παραδοχή ότι ο μεγάλος θαυμασμός που έτρεφε ο Lear για τους ανυπότακτους Σουλιώτες στάθηκε η αφορμή για να περιηγηθεί σε ολόκληρη την Ήπειρο.

Βαδίζοντας κοπιαστικά ή ταξιδεύοντας πάνω στην άβολη ράχη ενός μουλαριού, φιλοτεχνεί τις πρώτες εικόνες από τον θεσπρωτικό χώρο την άνοιξη του 1849, σε μία δεκαήμερη διαδρομή από την Πρέβεζα μέχρι τα Ιωάννινα.

Στις 5 Μαΐου εισέρχεται στο φαράγγι του Αχέροντα και φθάνει στην περιοχή του Σουλίου. Εντυπωσιάζεται από την αγριότητα του τοπίου που είναι φορτισμένο με μήμεες από την αιματοβαμμένη ιστορία των Σουλιωτών. Από το φρούριο της Κιάφας, όπου διανυκτέρευσε, κατέβηκε στη Γλυκή ακολουθώντας τη *Σκάλα της Τζαβέλαινας*.

Περνώντας δύο φορές τον Αχέροντα και αφού έχασε τον δρόμο του προς την Πάργα, βρέθηκε τυχαία στο Φανάρι (Αμμουδιά). Τελικά έφθασε στην ελαιόφυτη Πάργα στις 7 Μαΐου. Η εκπληκτική ομορφιά του τοπίου δεν μπόρεσε να απαλύνει τη θλίψη του για την τραγική μοίρα των κατοίκων αυτής της πόλης μετά την παράδοσή της από τη βρετανική διοίκηση στον Αλή Πασά το 1819.

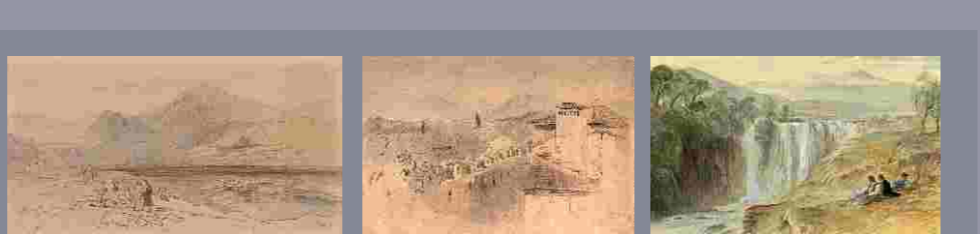
Συνεχίζοντας το ταξίδι του προς τα Ιωάννινα, στις 8 Μαΐου επισκέφθηκε το Μαργαρίτι και την Παραμυθιά που τόσο τον ενθουσίασε. Από εκεί, ανεβαίνοντας την *Κακιά Σκάλα*, σταμάτησε στους Δραμεσιούς για να αποτυπώσει τα ερείπια του αρχαίου θεάτρου που τότε δεν είχε ακόμη ταυτιστεί με τη Δωδώνη και τη θέση του πανάρχαιου θεσπρωτικού μαντείου.

Φανάρι 1849

Πάργα 1849

Μαργαρίτι 1849

Παραμυθιά 1849

Φιλιάτες 1856

Καλαμάς 1857

Στα τέλη Μαΐου πήρε τον δρόμο της επιστροφής για την Κέρκυρα, ακολουθώντας το δερβένι Ιωάννινα-Σαγιάδα. Διανυκτέρευσε στη Ραβενή, πέρασε από τους Φιλιάτες και έφθασε στη Σκάλα Σαγιάδας, όπου παρέμεινε λίγες ημέρες σε καραντίνα πριν τον απόπλου. Στις 9 Ιουνίου του 1849 θα φιλοτεχνήσει εν πλω, καθώς οι θεσπρωτικές ακτές ξεμακραίνουν, το σκίτσο με τη σημείωση “Ο βράχος των Φιλιατών”, αποδίδοντας με ιδιαίτερη λεπτομέρεια τη χαρακτηριστική γραμμή του βουνού του Παραπόταμου (Ντούλκα).

Στους Φιλιάτες επανήλθε τον Αύγουστο του 1856. Φιλοξενούμενος στο σεράι του Τζαφέρ πασά, στο οποίο έμεναν σχεδόν όλοι οι περιηγητές που περνούσαν από την περιοχή, είχε την ευκαιρία να σχεδιάσει διάφορες απόψεις της πόλης και της υπαίθρου.

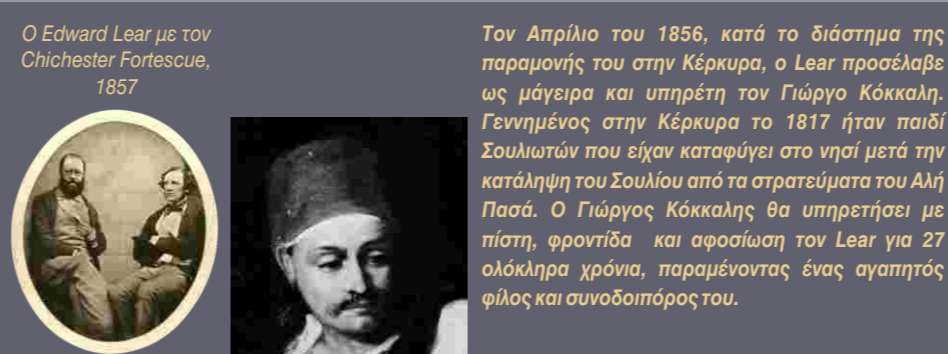
Τη γειτονική περιοχή της αρχαίας Χαονίας θα επισκεφθεί στην τελευταία ηπειρωτική περιοδεία του, την άνοιξη του 1857, κατά τη διάρκεια της οποίας σχεδίασε τη λίμνη του Βουθρωτού και την πεδιάδα του ποταμού Πάβλα. Από το ίδιο αυτό ταξίδι έχουμε τη σπάνια απεικόνιση του μεγάλου καταρράκτη στο φαράγγι του Καλαμά, γνωστού από τις περιγραφές προηγούμενων περιηγητών, που σήμερα δεν υπάρχει πια.

Η περίοδος παραμονής του Lear στην Ελλάδα (1848-1864) και της αναζήτησης θεμάτων από την ελληνική ύπαιθρο συμπίπτει με την ώριμη φάση της καλλιτεχνικής του διαδρομής και τη διαμόρφωση του ιδιότυπου σχεδιαστικού του ύφους. Σε αντίθεση με τους περισσότερους ζωγράφους-περιηγητές του 19^{ου} αιώνα που χρησιμοποιούσαν αρκετή δόση φαντασίας στα σχέδια τοπίων, πόλεων και μνημείων της Ελλάδας, οι λεπτομερείς τοπιογραφικές αποδόσεις του Lear θυμίζουν συχνά φωτογραφική αποτύπωση.

Ουσιαστικά αυτοδίδακτος, ο Lear εργαζόταν με έναν δικό του ξεχωριστό τρόπο. Λόγω της αδύνατης όρασής του, παρατηρούσε στην αρχή λεπτομερώς το τοπίο με κιάλια και μετά σχεδίαζε ταχύτατα με μολύβι. Πάνω στα σχέδια προσέθετε χειρόγραφες σημειώσεις με σύντομες τοπογραφικές πληροφορίες και άλλες οπτικές παρατηρήσεις, που τον βοηθούσαν αργότερα στο ατελιέ του να αναπαράγει με μεγάλη ακρίβεια τον χαρακτήρα του τοπίου και τον ιδιαίτερο φωτισμό κατά τις διαφορετικές ώρες της ημέρας.

Τη στιγμή που σκιτσάριζε βιαστικά στο πεδίο δεν προσέθετε χρώμα στα έργα του. Το “μελάνωμα” και ο χρωματισμός ήταν μία μακρόχρονη διαδικασία που ολοκληρωνόταν μήνες ή χρόνια μετά την αρχική σχεδίαση. Τους χειμώνες, όταν ο καιρός δεν εννοούσε τα ταξίδια προς αναζήτηση νέων θεμάτων, περνούσε τα παλιά σχέδια με μελάνι και πινελιές ακουαρέλας σύμφωνα με τις χειρόγραφες σημειώσεις του.

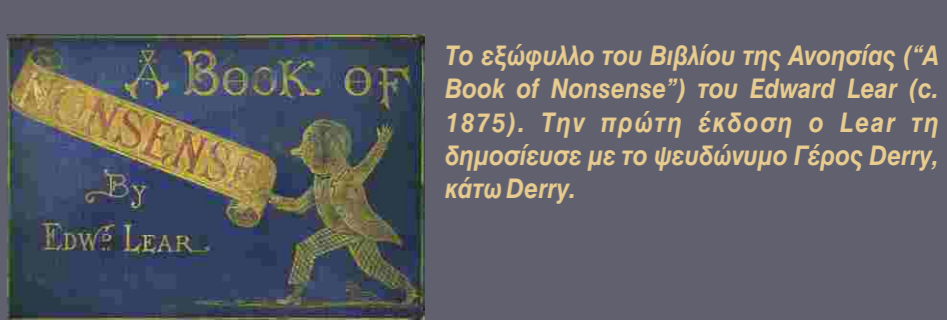
Ιδιαίτερη σημασία στα έργα του Lear έχει και η παρουσία του ανθρώπινου στοιχείου. Οι φιγούρες εντάσσονται οργανικά μέσα στο έργο, δίνοντας άλλοτε την αίσθηση της κλίμακας και άλλοτε υπογραμμίζοντας στοιχεία της σύνθεσης που θέλει να τονίσει ο ζωγράφος.

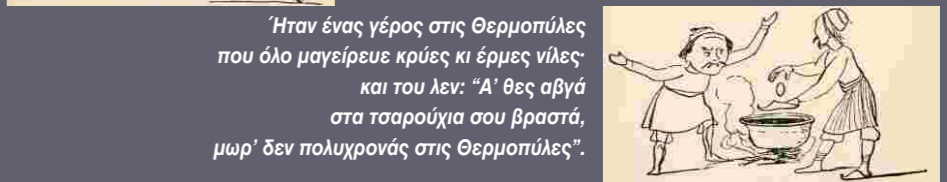
Προσωπογραφία του Γιώργου Κόκκαλη (αποδίδεται στον Edward Lear)

Τον Απρίλιο του 1856, κατά το διάστημα της παραμονής του στην Κέρκυρα, ο Lear προσέλαβε ως μάγειρα και υπηρέτη τον Γιώργο Κόκκαλη. Γεννημένος στην Κέρκυρα το 1817 ήταν παιδί Σουλιωτών που είχαν καταφύγει στο νησί μετά την κατάληψη του Σουλίου από τα στρατεύματα του Αλή Πασά. Ο Γιώργος Κόκκαλης θα υπηρετήσει με πίστη, φροντίδα και αφοσίωση τον Lear για 27 ολόκληρα χρόνια, παραμένοντας ένας αγαπητός φίλος και συνοδοιπόρος του.

Ο Lear έγινε ευρέως γνωστός στον αγγλόφωνο, κυρίως, κόσμο για τα ποιητικά του “ανοησιολογήματα” ή στιχουργικά παραδοξολογήματα, τα “Nonsense Limericks”. Τέτοιου είδους ποιήματα ήταν διαδεδομένα στην Ιρλανδία, όπου και πρωτοδημιουργήθηκαν -συγκεκριμένα στην πόλη *Limerick*, από την οποία πήραν και το όνομά τους- και ήταν συνήθως άσεμνα. Αυτός όμως που έκανε διάσημο αυτό το περίεργο είδος ποιημάτων ήταν ο Lear. Οι στίχοι του και η ιδιαίτερη εικονογράφηση τον καθιέρωσαν ως τον “Μαίτρ της ανοησίας”. Ο ίδιος ο Lear έχει διακηρύξει ότι οι στίχοι του δεν κρύβουν κανένα υπονοούμενο κι ότι είναι ξεκαθάρες ανοησίες, αλλά αρκετοί έχουν μπει στον πειρασμό να βρουν κρυμμένες, κυρίως σεξουαλικές, αναφορές ανάμεσα στις γραμμές των ποιημάτων του. Ο Γιώργος Σεφέρης, που γνώριζε και αγαπούσε το έργο του Lear, είχε σκεφτεί να μεταφράσει στα Ελληνικά τη λέξη “λίμερικς” ως “ληρολογήματα”, παίζοντας διπλά με το όνομα του Lear (Ληρ) και τη λέξη ληρολόγημα (τρελή κουβέντα). Τα ταξίδια του Lear αποτέλεσαν σημαντική πηγή έμπνευσης για τα λίμερικς. Στα πεντάστιχα αυτά ποιήματα ο πρώτος στίχος αναφέρεται σε κάποιον από κάποιον τόπο. Ο τελευταίος στίχος επαναλαμβάνει, περίπου, τον πρώτο.

Το εξώφυλλο του Βιβλίου της Ανοησίας (“A Book of Nonsense”) του Edward Lear (c. 1875). Την πρώτη έκδοση ο Lear τη δημοσίευσε με το ψευδώνυμο Γέρος Derry, κάτω Derry.

Ήταν ένας γέρος στις Κέρκυρας το νησί που δεν ήξερε ποτέ με τι ν' ασχοληθεί κι έτρεχε όλη μέρα από δω και από κει μέχρι που ο ήλιος τον έκανε σοκολατί το σασπισμένο γέρο στις Κέρκυρας το νησί.

Ήταν ένας γέρος στις Θερμοπύλες που όλο μαγείρευε κρύες κι έρμες νίλες- και του λεν: “Α’ θες αβγά στα τσαρούχια σου βραστά, μωρ’ δεν πολυχρονάς στις Θερμοπύλες”.

Σκίτσα για τα αλφαβητάρια της ανοησίας

Εκτός από τα λίμερικς ο Lear ανέπτυξε και άλλες φόρμες ανοησιολογημάτων: εκτεταμένα ποιήματα και πεζά, τραγουδάκια, αλφαβητάρια, φυτολόγια, συνταγές μαγειρικής κ.α., τα οποία κοσμούσε με τα ανάλογα σκίτσα. Παρόλο που ορισμένα από τα ποιήματα του Lear συγκαταλέγονται μεταξύ των γνωστότερων της αγγλικής γλώσσας, η κατηγοριοποίηση του έργου του Lear στην “παιδική λογοτεχνία” δεν του χάρισε την αρμόζουσα διεθνή αναγνώριση.

Foss. Ο γάτος του Edward Lear

